

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: asystent sędziego Aleksandra Kaczmarczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2012 r., w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko (...) w E.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje pozwanemu wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„ Bank nie ponosi odpowiedzialności za nieprawidłowo wykonane płatności w przypadku otrzymania od Posiadacza nieprawidłowych lub niepełnych informacji dotyczących jego numeru rachunku lub nazwy. ”;

II. Obciąża pozwanego (...) w E., kwotą 600 zł. (sześćset złotych) tytułem wpisu stałego od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony i nakazuje pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie;

III. Zasądza od pozwanego (...) w E. na rzecz (...) z siedzibą w P., kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) w E..

SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 3528/10

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 listopada 2010 r., powód - (...) z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umownego o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...) stasowanego przez pozwanego - (...) w E., o treści: „ Bank nie ponosi odpowiedzialności za nieprawidłowo wykonane płatności w przypadku otrzymania od Posiadacza nieprawidłowych lub niepełnych informacji dotyczących jego numeru rachunku lub nazwy.” zawartego w §8 ust 1 Umowy.

W ocenie powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco narusza uzasadnione interesy konsumentów.

Powód podniósł, iż zakwestionowana przez niego klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną ponieważ niezgodnie z prawem ogranicza ona odpowiedzialność odszkodowawczą banku wobec konsumentów w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2004 r., (sygn. Akt IV CK158/2003) powód podniósł, że bank który nie sprawdził, czy podany przez klienta numer rachunku zgadza się z nawą właściciela, oznaczona w poleceniu przelewu, działa bez zachowania należytej staranności, jakiej można wymagać od profesjonalisty. Zatem, w ocenie powoda, bank ma obowiązek sprawdzenia czy konsument prawidłowo wypełnił polecenie przelewu, a tymczasem zakwestionowana klauzula ten obowiązek całkowicie iż góry wyłącza.

Powód podniósł również, iż w wyroku z dnia 17 grudnia 2008 r., (sygn. akt I CSK 205/08), Sąd Najwyższy stwierdził, iż obowiązek sprawdzenia zgodności numeru rachunku i nazwy beneficjenta przelewu wynika z przepisów art. 354 §1 k.c. i art. 355 k.c., które stanowią, że dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią, a ponadto w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu, działając z należyłą starannością.

W odpowiedzi na pozew, pozwany (...) w E., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o rozstrzygnięcie o kosztach sądowych stosownie do wyniku sporu .

W uzasadnieniu pisma, pozwany podniósł, iż z treści zakwestionowanego postanowienia wynika, że dotyczy ono sytuacji zamieszczenia danych odbiorcy (danych osobowych, nazwy odbiorcy) polecenia przelewu, który posiada rachunek w innym banku. Pozwany wskazał, że przy realizacji polecenia przelewu system bankowy weryfikuje poprawność numeru rachunku bankowego odbiorcy tj. z układu 24 cyfr system ustala poprawność cyfry kontrolnej (dwie pierwsze cyfry numeru rachunku bankowego -według NRB) i jeżeli system bankowy zweryfikuje poprawność całego numeru rachunku bankowego (26 cyfr) bank kwalifikuje daną płatność do realizacji w systemie elektronicznych rozliczeń międzybankowych Eliksir, które przeprowadzane są przez Krajową Izbę Rozliczeniową (KIR). W tym zakresie, kiedy płatność jest do odbiorcy w innym banku, pozwany bank podniósł, iż nie jest w stanie określić czy numer rachunku bankowego zgodny jest z nazwą.

Pozwany zaznaczył, iż w przypadku płatności z tytułu podatków czy składek ZUS – druki poleceń przelewów są znormalizowane i bank na podstawie opisu wpłaty może zweryfikować czy dana płatność jest na właściwym druku, jednak przy realizacji w/w płatności bank nie jest w stanie ustalić jaki okres obejmuje dana płatność, szczególnie w przypadku opłacania z opóźnieniem należnych podatków czy składek ZUS.

Dlatego, w ocenie pozwanego uzasadnienie powództwa oraz przytoczone w nim wyroki Sądu Najwyższego dotyczą zupełnie innej sytuacji prawnej, a mianowicie naruszenia art. 64 ustawy – Prawo bankowe, które mają prymat nad zapisami umowy rachunku.

Pozwany podniósł również, że w obowiązujących w Banku procedurach, przy otrzymanych płatnościach na rachunki bankowe klientów pozwanego banku obowiązuje zasada sprawdzania zgodności numeru rachunku z jego nazwą.

W piśmie procesowym z dnia 4 stycznia 2011 r., powód podtrzymał w całości wszystkie żądania pozwu.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany - (...) w E. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług bankowych. W ramach prowadzonej działalności bankowej, pozwany w obrocie z konsumentami posługuje się wzorcami umowy o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...), który zawiera zakwestionowane postanowienie umowne o treści: „Bank nie ponosi odpowiedzialności za nieprawidłowo wykonane płatności w przypadku otrzymania od Posiadacza nieprawidłowych lub niepełnych informacji dotyczących jego numeru rachunku lub nazwy.”.

Pozwany nie zakwestionował wiarygodności dołączonego do pozwu wzorca umownego, ani też nie zarzucił niezgodności kwestionowanego postanowienia z jego treścią, dlatego okoliczności te należało uznać za przyznane na podstawie art. 230 k.p.c.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy.

Ponieważ przedmiotowa klauzula pochodzi z wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami należy stwierdzić, iż konsument nie miał wpływu na jej treść, jak również pozwany nie wykazał a nawet nie twierdził, iż klauzula ta była indywidualnie uzgodniona z konsumentem.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron umowy rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego, tylko kwestii odpowiedzialności z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania.

Do rozstrzygnięcia pozostało zatem, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się przy tym, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

„Interesy” konsumenta należy natomiast rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny wymierny interes jak np. zdrowie, czas zbędnie stracony, dezorganizacja czy też inne uciążliwości powstałe w związku z tak ukształtowanym postanowieniem

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ §1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na

tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ §4 k.c. Aby obalić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ §1 k.c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylecia domniemania abuzywności.

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści „Bank nie ponosi odpowiedzialności za nieprawidłowo wykonane płatności w przypadku otrzymania od Posiadacza nieprawidłowych lub niepełnych informacji dotyczących jego numeru rachunku lub nazwy” spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego wskazane w art. 385¹ §1 k.c., albowiem ogranicza odpowiedzialność odszkodowawczą Banku wobec klientów z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, co zarazem wypełnia dyspozycję art. 385³ pkt.2 k.c.

Treść zakwestionowanego w pozwie postanowienia przewiduje wyłączenie odpowiedzialności banku za wszelkie skutki wynikłe z nieprawidłowo wykonanej płatności w przypadku otrzymania od klienta nieprawidłowych lub niepełnych informacji dotyczących jego numeru rachunku lub nazwy. Tymczasem zgodnie z przytoczonym przez powoda stanowiskiem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2004 roku (sygn. akt IV CK 158/03, w LEX Omega nr 112921), „ Bank, który nie sprawdził, czy podany przez klienta numer rachunku dotyczy wierzyciela oznaczonego w poleceniu przelewu, działa bez zachowania należytej staranności wymaganej od profesjonalisty, do którego jego kontrahent ma szczególne zaufanie.”. W świetle prezentowanego stanowiska Sądu Najwyższego, w ocenie Sądu, to na banku jako na profesjonalście spoczywa odpowiedzialność za sprawdzenie, czy konsument prawidłowo i dokładnie wypełnił polecenie przelewu , a w przypadku dostrzeżenia nieprawidłowości zwrócenie mu na to uwagi. Dlatego jako nieuprawnione należy uznać, zdaniem Sądu, wyłączenie odpowiedzialności banku, będącego instytucją zaufania publicznego za wszelkie skutki wynikłe z niewłaściwego lub niepełnego wypełnienia dyspozycji przelewu.

Wskazać należy również, iż w myśl z art. 354 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego. Jednocześnie, na podstawie przepisu wyrażonego w art. 355 §1 k.c., dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (należyta staranność). Należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności.

Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 2008 roku (sygn. akt ICSK 205/08, w LEX Omega nr 471143), wskazując, że „ Bank odpowiada za szkody wynikające z przesłania pieniędzy na nieprawidłowo podany rachunek, niezgodny z określeniem nazwy podmiotu wskazanego w poleceniu przelewu.”

W ocenie Sądu należało dodatkowo zauważyć , iż nie zasługuje na uwzględnienie zarzut podniesiony w odpowiedzi na pozew , że zakwestionowany zapis dotyczy sytuacji zamieszczenia błędnych danych odbiorcy polecenia przelewu , który posiada rachunek w innym banku. W treści zakwestionowanego postanowienia jest bowiem mowa o nieprawidłowych bądź niepełnych informacjach dotyczących numeru rachunku lub nazwy posiadacza.

Podkreślenia wymaga, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym, a także stanowiskiem doktryny, dokonywana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w trybie art.479³⁶ k.p.c. i nast., kontrola ma charakter abstrakcyjny i dotyczy wyłącznie treści kwestionowanych postanowień zawartych w konkretnym wzorcu. Z tego też względu ocenie Sądu pod kątem abuzywności podlega treść zapisu konkretnego wzorca, na którą to ocenę nie ma wpływu sposób jego wykorzystania przez przedsiębiorcę w praktyce, ani obowiązujące w tym zakresie procedury

Ocena znaczenia postanowień wzorca umowy następuje bowiem w oderwaniu od konkretnych warunków działalności prowadzonej przez pozwanego przedsiębiorcę.

Sąd zważył zatem, iż zakwestionowane postanowienie umowne narusza normy dobrych obyczajów jakie powinny występować w relacjach przedsiębiorca - konsument. Powoduje bowiem po stronie konsumenta dezinformację co do przysługujących mu uprawnień i odpowiedzialności pozwanego w związku z zawartą umową, a także zmierza do wykorzystania niewiedzy konsumenta co do istniejących regulacji prawnych w tym zakresie. Tymczasem do obowiązków przedsiębiorcy jako profesjonalisty należy formułowanie postanowień umownych w sposób jednoznaczny i zrozumiały dla konsumenta.

Wszystko to uzasadnia twierdzenie, iż przedmiotowe postanowienie nie uwzględnia i nie zabezpiecza interesu konsumenta, jako słabszej strony umowy, co prowadzi do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego w sposób nie równorzędny i rażąco niekorzystny dla konsumenta.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznając, iż zakwestionowane postanowienie wzorca umowy stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., zakazał jego wykorzystywania w obrocie - art. 479⁴² k.p.c.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) strona wnosząca o uznanie postanowień umowy za niedozwolone jest zwolniona od kosztów sądowych. Wobec powyższego, o obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzo na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza